

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ НІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри
 Олена СТУЛІКА

«16» травня 2023 р.

**«СЕЛФ-КОУЧИНГ В ОРГАНІЗАЦІЇ І ПЛАНУВАННІ РОБОТИ
ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З БАТЬКАМИ УЧНІВ»**

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Практична психологія»

**Асданова Сүлеймана
Джумамирадовича**

Науковий керівник:
доктор педагогічних наук, доцент
Шумілова Ірина Федорівна

Рецензент:
кандидат психологічних наук,
професор, професор кафедри
психології освіти Кам'янець-Подільського
національного
університету імені Івана Огієнка
Дуткевич Тетяна Вікторівна

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою ЄКТС 60 E
Секретар ЕК
Анастасія ВАГАБОВА
«08» червня 2023 р.

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. СЕЛФ-КОУЧИНГ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	7
1.1. Визначення базових понять дослідження.....	7
1.2. Селф-коучинг як технологія професійного розвитку практичного психолога закладу загальної середньої освіти	13
1.3. Значення селф-коучингу як інструменту професійного саморозвитку практичного психолога в організації роботи з батьками школярів.....	18
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СЕЛФ-КОУЧИНГУ В ОРГАНІЗАЦІЇ І ПЛАНУВАННІ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З БАТЬКАМИ УЧНІВ	24
2.1. Етапи реалізації процесу селф-коучингу практичного психолога в організації та планування роботи з батьками учнів	24
2.2. Технології селф-коучингу практичного психолога в організації та планування роботи з батьками учнів.....	27
Висновки до розділу 2.....	36
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Зміни, що відбуваються сьогодні в системі освіти України, вимагають формування особистості, громадянина та професіонала із сформованою здатністю працювати ефективно, підвищувати якість освітніх послуг, навчатися впродовж життя. Реалізація зазначеного завдання потребує наявності в закладах освіти висококваліфікованих психологів, фахівців, здатних забезпечувати всіляке сприяння розвитку ствердженню позицій Нової української школи, професіоналів із сформованими соціально значущими професійно важливими якостями, з розвиненим розумовим, соціальним та емоційним інтелектом.

Зазначена проблема набуває особливої значущості та ваги в контексті глобальних змін, що відбуваються в суспільстві та зумовлюють ускладнення діяльності практичного психолога в закладі загальної середньої освіти. Зокрема, невизначеність, нестабільність, стрімкість сучасного соціального поступу, непередбачуваність соціальних змін спричинює неможливість проектування майбутнього та підготовки до нього. Зазначені зміни стосуються, насамперед, закладів освіти як відкритих соціальних систем, що постійно зазнають змін під дією внутрішніх та зовнішніх чинників. Педагогічні колективи закладів загальної середньої освіти поповнюються молодими фахівцями нових поколінь із іншими системами цінностей, переконань, поведінки, іншим досвідом, що спричинює непорозуміння з іншими працівниками, відсутність зв'язку поколінь.

Суттєвим чинником, що впливає сьогодні на функціонування закладів освіти є військовий стан та пов'язані з цим суттєві фізичні й емоційні перевантаження педагогів, учнів школи та їхніх батьків, які страждають з причини втрати близьких та рідних, домівки, постійно потерпають від обстрілів та тривоги за своє життя та життя близьких.

Вплив зазначених вище негативних чинників практичні психологи закладів освіти відчують й особисто на собі: перевантаження щоденною роботою із забезпечення психологічної підтримки педагогів, учнів, їхніх батьків, кількісне збільшення та якісне ускладнення проблем, які потрібно вирішувати практичному психологу в умовах обмеженості засобів для цього, високий рівень відповідальності, стрес, професійне вигорання тощо заважає практичним психологам діяти ефективно.

Сьогодні практичному психологу необхідно ознайомлювати педагогів із новими технологіями, методиками, інструментами саморозвитку й самовдосконалення педагогічних працівників з урахуванням їхніх особистісно-професійних запитів і потреб, професійного досвіду, що допоможуть керувати ними в сучасних умовах. Підвищити рівень професійної діяльності практичного педагога допоможуть знання та вміння керувати собою, організовувати власну діяльність на засадах самоменеджменту та тайм-менеджменту, вмотивованість щодо постійного саморозвитку. Тому найважливішою вимогою до сучасного практичного психолога освітнього закладу є бажання і здатність постійно працювати над собою, самовдосконалюватися.

Однією з найбільш ефективних сучасних технологій розвитку і саморозвитку практичного психолога закладу освіти є селф-коучинг, який дозволяє вирішувати складні питання професійної діяльності практичного психолога, підвищувати рівень його професійної культури, вчитися керувати своєю професійною діяльністю та особистим життям.

Селф-коучинг являє собою інноваційну технологію, яка допомагає підготувати творчого, умотивованого психолога закладу освіти. Це технологія самонаставництва, професійної самореалізації та самовдосконалення, що базується на прийнятті психологом відповідальності за власні думки та дії, розвиток професіоналізму й майстерності. У зазначеному контексті самореалізація фахівця є безперервним, циклічним процесом, що триває все життя. Психолог, використовуючи технології і

техніки селф-коучингу, має можливість ефективно моделювати і здійснювати процеси особистісного й професійного саморозвитку. Своєю чергою професійний розвиток передбачає не тільки опанування нового потоку інформації, а й створення нових патернів мислення, які є інструментами реалізації нових ідей, освітніх технологій, мобілізації потенційних внутрішніх ресурсів, вироблення педагогічної дії нової якості [15].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Коучингу як ефективному методу керівництва присвячено дослідження вітчизняних (М. Каразін, І. Петровська, Т. Сазонова, І. Шульженко, Г. Щокін та ін.) та зарубіжних (Дж. Вітмор, Л. Зайверт, Х. Зигмунд, Б. Трейсі та ін.) науковців. Питання використання коучингу у роботі з педагогічним колективом закладу освіти розглядають у своїх наукових роботах Т. Борова, О. Мармаза, І. Миколайчук, О. Петренко). Коучингу як технології саморозвитку особистості присвячено роботи М.Аткінсона, М.Дауні, Р. Мей, Дж. Уітмор, О.Гавриш, В. Гурієвської, Л. Довгань, О. Марцінковської, М.Фіжік, Н.Семенченко та інших. Проблема селф-коучингу так само є предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених (К. Бессер, М. Лансберг, Ф. МакГро, В. Сидоренко).

Актуальність проблеми селф-коучингу практичного психолога закладу загальної середньої освіти полягає у тому, що в зарубіжній психологічній науці нагромаджено продуктивний досвід використання коучингових технік роботи в особистісно-професійному розвитку фахівця та розв'язанні його життєвих проблем. Однак ці інструменти недостатньо досліджені вітчизняними науковцями та не знайшли належного практичного застосування в системі освіти України.

Отже, питання використання селф-коучингу практичними психологами закладів загальної середньої освіти, особливо в контексті організації роботи з батьками майже не досліджувалось.

Метою дослідження є розкриття сутності та організаційно-

методичних умов використання селф-коучингу практичного психолога закладу загальної середньої освіти в організації роботи з батьками школярів.

Відповідно до мети кваліфікаційної роботи визначено наступні **завдання дослідження:**

- 1) на основі розгляду праць вітчизняних і зарубіжних дослідників здійснити аналіз базових понять дослідження;
- 2) розкрити зміст та технології селф-коучингу як інструменту професійного саморозвитку практичного психолога в організації та плануванні роботи з батьками школярів;
- 3) обґрунтовано етапи та технології реалізації процесу селф-коучингу практичного педагога закладу загальної середньої освіти в організації та плануванні роботи з батьками учнів.

Об'єктом дослідження є діяльність практичного психолога у закладі загальної середньої освіти.

Предметом дослідження є селф-коучинг практичного психолога закладу загальної середньої освіти як технологія самонаставництва в організації роботи з батьками школярів.

Для розв'язання поставлених у кваліфікаційній роботі завдань, досягнення мети, **використовувались теоретичні методи** (аналіз проблеми за літературними джерелами; порівняльний аналіз різноманітних підходів до розуміння поняття «селф-коучинг»; синтез теоретичних та практичних знань; а також методи емпіричного дослідження (супервізія роботи практичного психолога; аналіз організаційно-методичних умов селф-коучингу практичного психолога закладу загальної середньої освіти).

Практичне значення здобутих результатів. Обґрунтовано сутність та організаційно-педагогічні умови використання селф-коучингу практичного психолога закладу загальної середньої освіти в організації роботи з батьками учнів; розроблено й проведено тренінги з педагогами за темою «Селф-коучинг сучасного фахівця» та проведено індивідуальні

консультації. Матеріали, розроблені у межах дослідження, можуть бути використані практичними психологами закладів загальної середньої освіти в процесі взаємодії з батьками учнів.

РОЗДІЛ 1.

СЕЛФ-КОУЧИНГ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

1.1. Визначення базових понять дослідження

Дослідження проблеми селф-коучингу практичного психолога закладу освіти потребує аналізу базових понять дослідження: «коучинг», «індивідуальний коучинг», «селф-коучинг», «коуч», «наставництво».

Нині все більшої популярності у сфері освіти набуває новий стиль управління – коучинг (від англ. coaching – навчати, надихати, тренувати для спеціальних цілей, готувати до вирішення певних завдань), що являє собою інструмент особистісного й професійного розвитку. Зміст коучингу полягає у взаємодії, спрямованій на найбільш ефективне вирішення поставленого завдання. Фактично коучинг являє собою систему принципів та прийомів, які сприяють розвитку особистісного й професійного потенціалу особистості та забезпечують максимальне розкриття й ефективну реалізацію цього потенціалу [23].

У сучасній освіті коучинг розглядається як інструмент управління, що містить у собі такі важливі складові:

- партнерство;
- розкриття потенціалу особистості;
- результат.

Основними ідеями коучингу є такі:

- 1) розвиток фахівця (у нашому випадку педагога, психолога) як пріоритетний напрям діяльності керівництва закладом освіти;
- 2) розкриття потенціалу фахівця з метою його максимального використання у подальшому;
- 3) надання допомоги педагогу, психологу у розвитку комплексу важливих для його життя й професійної діяльності компетентностей;

4) надання допомоги фахівцеві в організації самонавчання [16].

Аналіз актуальних наукових джерел дав можливість узагальнити основні значення поняття «коучинг». Сучасними науковцями це поняття розуміється як:

- форма індивідуального і групового консультування для працівників організації;
- професійно-фахове, технологічне, психолого-педагогічне, навчально-методичне тощо індивідуальне консультування для досягнення вищих професійних та особистісних досягнень;
- адаптивний стиль управління педагогічним колективом закладу освіти, спрямований на безперервний професійний розвиток та вдосконалення педагогічних працівників та шкільного психолога за індивідуальною освітньою траєкторією, розвиток безперервно вчитися [5; 9; 23].

Коучинг повністю відрізняється від інших методів, таких як тренінг, консультування, психотерапія, наставництво, менторство. Відмінності коучингу від зазначених методів відображено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

**Порівнювальна таблиця коучингу та інших методів роботи
практичного психолога**

(складено за джерелом: Нежинська О.О. Тименко В. М. Основи коучингу:
навчальний посібник. Київ; Харків, 2017)

Коучинг	Тренінг
Мета коучингу – навчити вчитися, допомогти самостійно освоювати нові знання, уміння та навички	Мета тренінгу – розвинути конкретні навички (знання, уміння)
Коуч використовує помилки як матеріал для подальшого	Учасники тренінгу бачать свої помилки з іншого боку, і складають

Продовження табл. 1.1

розвитку	план їхнього виправлення
Людина сама вирішує, як буде виконувати дану роботу	У результаті особа оволодіває інструментами та алгоритмами для виконання відповідної роботи
Людина навчається усвідомлено реагувати на різні ситуації	Доведення до автоматизму навичок роботи в певних умовах
Коучинг	Консультування
До коуча звертається людина, яка взаємодіє з коучем «на рівних» та вважає, що з коучем вона зможе вирішити завдання (проблему) значно швидше та ефективніше	До психолога приходить людина, яка чекає на допомогу, і не бере на себе відповідальність за ситуацію. Чекає що їй порадять, що і як треба робити
Коуч орієнтується на ту картину світу, яка є у клієнта, і допомагає цю картину усвідомити та скоригувати для отримання необхідного результату	У консультуванні консультант-психолог спирається на ту модель, якій він навчався
Коуч пропонує клієнту знайти рішення самому і взяти на себе відповідальність за його виконання	У консультуванні рішення пропонує консультант, спираючись при цьому на свій багатий власний досвід
Коучинг	Консультування
Коучинг працює в одній площині – площині цілей (ціль, досягнення, результат)	Психотерапія занурюється в глибину переживань людини
Коучинг не працює з травмами і минулим клієнта	Психотерапія працює з минулим людини

Продовження табл. 1.1

Коучинг фіксується на майбутньому	Психотерапевти часто питають про минулі переживання та помилки
Коучинг працює з людьми, які прагнуть чогось досягти	Терапія допомагає звільнитися від
Коучинг	Наставництво
Стосується конкретного завдання, уміння або сфери діяльності	Охоплює широкий діапазон проблем
Відпрацювання нових унікальних рішень, заохочення пошуку власних рішень	Передача вже існуючих знань та професійних навичок
Коуч передає відповідальність за вибір наряду і за контроль виконання самій людині	Наставник має більше досвіду і часто займає більш високу позицію по відношенню до клієнта
Коуч заохочує людину саму шукати та пробувати різні методи на шляху до досягнення мети	Наставник скеровує та контролює дії клієнта та показує приклад – як потрібно робити

За своєю суттю коучинг являє собою індивідуальне тренування педагогічного працівника або практичного психолога для досягнення значущої для нього професійної мети, раціонального планування власної професійної діяльності за індивідуальною освітньою траєкторією, аналіз та активізацію внутрішніх потенційних можливостей особистості, розвитку необхідних професійних здібностей і навичок, освоєння передових стратегій, технологій для отримання найвищого професійно значущого результату [7].

За визначенням Міжнародної Федерації Коучингу (ICF), коучинг – це:

1. Система реалізації спільного соціального, особистісного, творчого потенціалу учасників процесу неперервного професійного розвитку із

метою отримання максимально можливого результату.

2. Безперервне співробітництво, що допомагає клієнтам досягати реальних результатів у своєму особистому й професійному житті.

3. Процес, побудований на принципах партнерства, який стимулює мислення і творчість клієнтів і надихає їх на максимальне розкриття свого особистого та професійного потенціалу [15].

У контексті нашого дослідження важливим є поняття «індивідуальний коучинг», під яким науковці розуміють метод планування власного життя, управління його змінами й розвитком. Метою такого планування є «створення» особистістю «самої себе» як фахівця, людини з необхідними якостями і характеристиками в соціальному, особистісному, міжособистісному, духовному аспектах [20].

Селф-коучинг (від англ. self-coaching) являє собою само-наставництво, особистісне тренування, програму професійного й особистісного розвитку, що її розробляє й реалізує сам фахівець. Тобто селф-коучинг є технологією професійної самореалізації особистості. Зазначена технологія ґрунтується на глибокому усвідомленні й прийнятті відповідальності за власну поведінку, думки, дії, звички, за свою особистість у цілому, що перетворює самореалізацію не стільки в результат, скільки у безперервний процесом, який триває все життя.

Практичний психолог, беручи на себе відповідальність, свідомо та самостійно реалізує процеси самоосвіти й саморозвитку як особистісного, так і професійного. Селф-коучинг передбачає:

- системність, вертикальну і горизонтальну цілісність неперервного освітнього процесу;
- інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти, навчальної, практичної й самоосвітньої діяльності;
- урахування змісту професійних потреб на різних стадіях життєвого циклу тощо [21].

В основу селф-коучингу покладено ідею про те, що кожна особистість неповторна, відрізняється власними потребами, цілями, інтересами, мотивами, задоволення яких передбачає індивідуальні способи, форми, підходи до підвищення професійного та особистісного рівня. З огляду на зазначене завдання селф-коучингу є:

1) підвищення потенційних можливостей педагогічного працівника або педагогічного колективу;

2) переведення природного потенціалу працівників закладу освіти в активний стан, забезпечення їх переходу до активних творчих інноваційних дій;

3) усунення психологічних бар'єрів для професійного й особистісного зростання [3].

Результатом селф-коучингу має стати набуття практичним психологом нових професійно значущих знань, сформованість стійкої внутрішньої мотивації до подальшого вдосконалення педагогічної майстерності.

Таким чином, значення селф-коучингу практичного психолога закладу освіти виявляється у:

- підвищенні продуктивності та якості професійно-педагогічної діяльності;
- забезпеченні можливостей для безперервного професійного саморозвитку;
- формування міцної позитивної мотивації до навчання впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти;
- покращення взаємин між практичним психологом та педагогами, керівництвом школи, учнями та їхніми батьками;
- збільшення часу для реалізації основних функцій завдяки самоорганізації власної діяльності та оволодінню тайм-менеджментом;
- збільшення конструктивних пропозицій;
- забезпечення мобільності, швидкої й ефективної реакції в

критичних ситуаціях;

- діагностика і моніторинг безперервного професійного саморозвитку і самореалізації;
- забезпечення гнучкості та адаптивності до змін.

Отже, селф-коучинг є потужним набором інструментів для роботи над собою, своїми завданнями та цілями, для формування і розвитку професіоналізму.

1.2. Селф-коучинг як технологія професійного розвитку практичного психолога закладу загальної середньої освіти

Професійний розвиток практичного психолога закладу загальної середньої освіти являє собою безперервний процес і базується на системі принципів, які є наріжними й для селф-коучингу (самонаставництва).

Для впровадження селф-коучингу в діяльність практичного психолога закладу освіти доцільно дотримуватися таких принципів:

- неперервності, що передбачає організацію систематичного, послідовного й цілеспрямованого процесу набуття практичним психологом закладу загальної середньої освіти необхідних для успішної творчої професійної діяльності інтегральної, загальних та професійних компетентностей, професійно актуальних якостей, єдність формальної, неформальної та інформальної освіти;
- системності, що являє собою сукупність взаємозв'язаних структурних компонентів (зміст, мета, завдання, умови, чинники, ресурсне забезпечення (організаційне, змістове, діагностичне, нормативно-правове), що робить можливим послідовний, впорядкований, поетапний процес розвитку професійної майстерності практичного психолога закладу загальної середньої освіти [33];
- гуманізації, що передбачає побудову людиноцентристської системи освіти, у межах якої створюється сприятливий для професійного розвитку особистісний простір (комфортні умови для вдосконалення

професійної майстерності шкільного психолога, реалізації його потенційних особистісних ресурсів, виявлення творчої ініціативи, індивідуальності, унікальності, що забезпечують високий рівень професійної самоактуалізації, якісне, ефективне виконання професійних завдань, за умови, що зазначений процес ґрунтується на повазі, суб'єкт-суб'єктних стосунках, взаємній довірі та підтримці [34];

– багатоваріативності, що передбачає мобільність, гнучкість, наявність можливості для вибору змісту, методів, темпу саморозвитку й самовдосконалення, набуття нових компетентностей за індивідуальною освітньою траєкторією розвитку професійної майстерності;

– модульності, що передбачає таку організацію процесу професійного розвитку практичного психолога, яка базується на легких, ефективних та доступних освітніх програмах професійно-особистісного зростання з обов'язковим поєднанням модульних освітніх технологій і залікових кредитів із забезпеченням умов для послідовного, ґрунтовного й виваженого засвоєння навчального матеріалу у межах кожної цілісної, ієрархічно впорядкованої й структурованої частини, результати засвоєння яких є підставою для визначення результативності та якості підвищення кваліфікації [5];

– гнучкості й мобільності, що полягає в розробленні змісту, варіативних планів і програм, організаційно-методичних та психолого-педагогічних умов навчання з урахуванням соціокультурних змін, вимог Державного професійного та освітнього стандартів, запитів ринку праці на підготовку конкурентоспроможного фахівця-психолога за умов гнучкості методів, технологій, форм самоосвіти та розвитку професійної майстерності на основі їх коригування, оновлення, доповнення, модернізації програми в необхідному напрямі відповідно до зміни професійних запитів практичних психологів [12];

– випереджувального характеру професійного розвитку, що створює умови для підвищення освітньої й професійної майстерності та подальший

професійний розвиток практичного психолога закладу загальної середньої освіти відповідно суспільних викликів;

- мережевої діяльності, тобто взаємодії практичного психолога з педагогічним колективом, партнерами закладу освіти, громадськими і організаціями щодо планування, розроблення, реалізації, корегування проекту розвитку професійної майстерності практичного психолога [15];

- інтеграції самостійності й творчої роботи, у межах якої практичний психолог закладу загальної середньої освіти самостійно моделює й організовує процес розвитку професійної майстерності, вдосконалення інтегральної, загальних та професійних компетентностей, обирає форми самостійної та індивідуальної роботи, формує індивідуальний професійний стиль;

- індивідуалізації та диференціації, що уможлиблює розроблення індивідуальних програм розвитку професійної майстерності практичного психолога закладу загальної середньої освіти протягом кожного з етапів професійного зростання, розроблення та реалізацію індивідуальних самоосвітніх траєкторій з урахуванням рівня професійних домагань, професійного досвіду, кваліфікаційної категорії, можливостей, здібностей, індивідуального стилю професійної діяльності [42];

- організаційної динамічності, що полягає в забезпеченні можливостей для модифікації змісту самоосвіти з урахуванням динаміки соціального замовлення і потреб ринку праці;

- партнерства, що передбачає побудову системи освіти відповідно змісту навчання і шляхів досягнення цілей освіти та професійної підготовки, їх відповідності індивідуальним потребам і можливостям практичного психолога;

- технологічності, що передбачає використання у межах самонаставництва ефективних андрагогічних технологій, методів і прийомів, форм взаємодії [20];

– науково-методичного супроводу, який базується на неперервній підтримці творчих ініціатив, інновацій практичного психолога закладу загальної середньої освіти на всіх етапах професійного зростання, спирається на ефективне ресурсне забезпечення (наукове, інформаційне, предметно-методичне, професійно-кваліфікаційне тощо) процесу самоосвіти та самовдосконалення практичного психолога.

Практичний психолог як фахівець завжди сам приймає рішення про наступний крок професійного та особистісного розвитку. Він здійснює цей крок на шляху до сформульованої ним же мети, сам несе відповідальність за успіх чи невдачу. Поетапний професійний розвиток передбачає, що кожний крок фахівця на шляху руху до поставленої професійної мети повинен знаходитися «у зоні найближчого розвитку» (за Л.Виготським), тобто слід не дозволяти собі ставити технічно нездійсненні на даному етапі розвитку завдання [19].

Важливе місце у здійсненні селф-коучингу відіграє певна ієрархічність розвитку, тобто поетапний, циклічний професійний та особистісний розвиток особистості, що містить у собі певні рівні, а саме:

- егоцентричний, що розглядає сенс дії як особисту користь фахівця;
- групоцентричний, що передбачає готовність до конкуренції, співробітництва у межах професійної групи;
- загальнолюдський, що розглядає партнерство, співпрацю, співтворчість як необхідну умову професіоналізму практичного психолога;
- рівень моніторингу якості, на якому забезпечується можливість коректної діагностики, вимірювання й оцінювання критеріїв, показників, системоутворювальних складових професійної майстерності практичного психолога закладу загальної середньої освіти;
- усвідомленої перспективи, що розкриває умов організаційно-методичні та психолого-педагогічні умови та для глибокого усвідомлення практичним психологом закладу загальної середньої освіти цілей своєї

професійної діяльності, а також можливостей їх успішного досягнення. [30].

Використання технології селф-коучингу дозволяє практичному психологу:

- 1) усвідомити необхідність професійного розвитку за індивідуальною освітньою траєкторією відповідно соціальних та освітніх викликів;
- 2) здійснювати рефреймінг особистих, навчальних, професійних проблем;
- 3) розвивати інтегральну, загальні та професійні компетентності, формувати нові;
- 4) адекватно оцінювати власний рівень професійного й особистісного розвитку;
- 5) моделювати програми саморозвитку й самовдосконалення відповідно професійних здібностей, індивідуальних потреб та запитів;
- 6) здійснювати моніторинг досягнення професійно значущих цілей;
- 7) здійснювати самоаналіз та саморефлексію [7].

Таким чином, селф-коучинг (самокоучинг, самонаставництво) являє собою метод, спрямований на особистісну ефективність практичного психолога закладу загальної середньої освіти, що є надійним способом відпрацювання та розвитку загальних та професійних компетентностей, необхідних для успішної самореалізації.

1.3. Значення селф-коучингу як інструменту професійного саморозвитку практичного психолога в організації роботи з батьками школярів

В основі конструктивної співпраці всіх усіх учасників освітнього процесу лежать спільні цілі, прагнення та переконання. Практичний психолог закладу освіти та батьки є рівноправними суб'єктами педагогічної взаємодії та відповідають за її результат.

Термін «партнерство» в контексті взаємодії практичного психолога

та батьків школярів переважно визначають як:

- систему відносин, що складаються між практичним психологом та батьками учнів у процесі спільної діяльності;

- спосіб взаємодії та взаємин між практичним психологом та батьками учнів, організованих на засадах рівності, добровільності, рівнозначності та доповнюваності всіх учасників цієї взаємодії;

- організаційна форма спільної діяльності практичного психолога закладу освіти й батьків учнів, що передбачає об'єднання їхніх зусиль на відповідних умовах розподілу обов'язків або функцій;

- спосіб відносин між практичним психологом та батьками учнів, за якого зберігаються права і практичного психолога, й батьків учнів, чітко узгоджуються дії учасників освітнього процесу, що ґрунтується на засадах взаємної вигоди й рівноправності [11].

Сучасний заклад загальної середньої освіти вимагає оновлення змісту взаємин між практичним психологом та батьками учнів, визначальною рисою яких є взаєморозуміння, взаємоповага, продуктивна співпраця. Це зумовлює використання особистісного діалогу практичного психолога й батьків учнів як форми конструктивного спілкування, що домінує, спонукає до обміну думками, враженнями, моделювання життєвих ситуацій, самоаналізу, самооцінки, самопізнання. Принципово важливою є орієнтація практичного психолога на пошук найбільш ефективних способів взаємодії [21].

Для реалізації взаємодії між практичним психологом та батьками учнів доречно виділити два важливих напрями.

У межах першого напрямку практичний психолог закладу загальної середньої освіти співпрацює з батьками учнів як з рівними суб'єктами освітнього процесу. Виявляючи до батьків школярів повагу та розуміння, практичний психолог під час взаємодії враховує

їхню думку, переконання, враження тощо. Завданням практичного психолога у зазначеному контексті є створення атмосфери підтримки батьків учнів, яка сприяла вирішенню їхніх проблем, задовольняла емоційні й соціальні потреби [31].

У межах другого етапу учасники освітнього процесу співпрацюють за чітким розподілом функцій. До функцій практичного психолога належить надання психологічної допомоги батькам учнів у вигляді консультацій, інформування, просвіти. Функція батьків – виконання рекомендацій практичного психолога, слідування його порадам та сприйняття актуальної для них інформації на добровільній основі у визначений термін. У такому випадку обидва учасники освітнього процесу є рівноправними суб'єктами діяльності [30].

Отже, психологічну основу партнерства практичного психолога та батьків учнів складають суб'єкт-суб'єктні відносини – співпраця двох суб'єктів. Цей тип відносин є оптимальним, оскільки він зберігає за практичним психологом консультативну функцію й дає можливість батькам учня діяти самостійно.

Критерії, що визначають ефективність відносин партнерства практичного психолога закладу загальної середньої освіти та батьків учня, зокрема, такі:

- сформована професійно-особистісна готовність практичного психолога до гуманізації взаємин з батьками школярів;
- відкритість стосунків, що передбачає повну відсутність маніпуляцій з обох сторін за умови ясності цілей психолого-педагогічної взаємодії;
- позитивна залежність практичного психолога та батьків учнів як суб'єктів міжособистісної взаємодії, що передбачає усвідомлення мети спільної діяльності, наявність сукупних ресурсів для її досягнення, докладання спільних зусиль для вирішення проблем;
- право на автентичність кожного учасника психолого-

педагогічної взаємодії;

– усвідомлення практичним психологом закладу освіти та батьками учнів індивідуальної відповідальності за результати взаємодії, що передбачає внутрішню і зовнішню мотивацію спільної діяльності;

– можливість як для практичного психолога, так і для батьків учнів задовольняти основні міжособистісні потреби в перебігу спільної діяльності;

– взаємодія, що підтримує та забезпечує сприятливий психологічний клімат взаємодії;

– наявність у практичного психолога й батьків високого рівня розвитку соціальних умінь і навичок спілкування;

– рефлексивний аналіз власної поведінки, що його має здійснювати й практичний психолог, і батьки учнів [8; 14; 24].

Урахування цих критеріїв сприятиме створенню сприятливих умов для формування партнерських відносин між практичним психологом закладу освіти й батьками учнів, допоможе психологу закладу загальної середньої освіти у визначенні єдиних правил взаємодії.

Засадничими для формування взаємодії практичного психолога закладу загальної середньої освіти та батьків учнів є система ключових положень:

— соціально-педагогічне партнерство практичного психолога і батьків учнів, які об'єднали свої зусилля для досягнення спільної мети – формування морально-духовної, життєво компетентної особистості;

— єдність дій практичного психолога закладу освіти і батьків як основних суб'єктів освітнього процесу;

— зміцнення і розвиток контактів між практичним психологом і батьками школярів щодо вивчення психічних особливостей дитини та її поведінки;

- постійний діалог як форма відносин між практичним психологом закладу освіти та батьками школярів, основою якої є свідоме прийняття батьками вимог і правил закладу освіти, поважне ставлення практичного психолога до думок і пропозицій батьків учнів;
- гуманізація міжособистісних відносин, оптимізація взаємин між практичним психологом закладу освіти й батьками [4];
- постійне, різнобічне і глибоке вивчення сім'ї;
- системна організація навчання батьків, підвищення рівня їхніх психолого-педагогічних знань і компетентності, урізноманітнення форм і методів психологічної просвіти.

До основних принципів партнерської взаємодії практичного психолога й батьків учнів належать: добровільність, довго тривалість, взаємна відповідальність.

Добровільність слід розуміти як можливість вільного вибору форм та ступеню замученості і практичного психолога, й батьків учнів до взаємодії. Усвідомленість необхідності взаємодії з психологом закладу освіти виникає там, де за допомогою інформування та просвіти, що їх здійснює практичний психолог, формується готовність батьків підготовлені до здійснення взаємодії з психологом. У такій взаємодії батьки учнів можуть реально оцінити свої можливості (наявність відповідних ресурсів, педагогічної компетентності, психологічної обізнаності тощо) щодо виховання власної дитини. У тих закладах освіти, які вибудовують свою роботу психолога із сім'ями учнів на принципах вимушеності, говорити про розвиток партнерської взаємодії передчасно [41].

Довготривалість взаємодії передбачає націленість практичного психолога та батьків учнів на сталий характер взаємин, уможлиблює здійснення спільних стратегічних проєктів. Якщо взаємодія між педагогами, практичним психологом і сім'єю має хаотичний, хоча й інтенсивний характер, то таку взаємодію не можна називати

партнерською [47].

Взаємна відповідальність, що передбачає усвідомлення усіма учасниками освітнього процесу значущості власних дій та їхніх наслідків. Відповідальність практичного психолога й батьків учнів проходить той самий шлях формування, що й будь-яка інша якість особистості. Закладу освіти слід чітко визначити, який рівень відповідальності може нести сім'я, практичний психолог, педагоги, і розподіляти свою увагу й підтримку родинам диференційовано [28].

Отже, партнерська взаємодія набуває важливого значення як вектор гуманного й творчого підходу до кожного з учасників освітнього процесу, а запровадження нового змісту освіти щодо співробітництва педагогів, практичного психолога й батьків орієнтує на поважне ставлення до всіх учасників освітнього процесу [9].

Висновки до розділу 1

Селф-коучинг розуміється як особистісне тренування, програму професійного й особистісного розвитку, яку розробляє й реалізує сам фахівець. Селф-коучинг передбачає: системність, інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти, урахування змісту професійних потреб на різних стадіях життєвого циклу.

Завданнями селф-коучингу є: підвищення потенційних можливостей педагогічного працівника або педагогічного колективу; переведення потенціалу працівників закладу освіти в активний стан, забезпечення їх переходу до активних творчих інноваційних дій; усунення психологічних бар'єрів для професійного й особистісного зростання.

Селф-коучинг базується на системі принципів: неперервності, системності, гуманізації, багатоваріативності, модульності, гнучкості й мобільності, випереджувального характеру професійного розвитку, мережевої діяльності, інтеграції самостійності й творчої роботи,

індивідуалізації й диференціації, організаційної динамічності, партнерства, технологічності, науково-методичного супроводу.

Селф-коучингу практичного психолога реалізується у межах егоцентричного, групоцентричного, загальнолюдського рівнів, а також рівня моніторингу якості та рівні усвідомленої перспективи

Отже, селф-коучинг, як ефективний інструмент впливу на результати власної діяльності, сприяє особистісному та професійному розвитку практичного психолога закладу загальної середньої освіти, забезпечує підвищення рівня його професійної діяльності. Складовими частинами селф-коучингу є: неперервний професійний розвиток, переміщення з зони професійної проблеми в зону ефективного її рішення, модель партнерської фасилітативної взаємодії, індивідуальна підтримка особистості, усунення внутрішніх бар'єрів.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СЕЛФ-КОУЧИНГУ В ОРГАНІЗАЦІЇ І ПЛАНУВАННІ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З БАТЬКАМИ УЧНІВ

2.1. Етапи реалізації процесу селф-коучингу практичного педагога в організації роботи з батьками учнів

Селф-коучинговий процес можна розглядати через сукупність послідовних етапів. Такі етапи відображено на рис. 2.1. Однак реалізації плану селф-коучингу має передувати формулювання його мети.

Під сам визначенні мети селф-коучингу можна використовувати техніку SMART, відповідно якої критеріями визначення особистісної мети селф-коучингу є:

- Specific (специфічність), що передбачає чіткий, розумілий, доступний опис бажаних очікуваних особистістю результатів;
- Measurable (вимірюваність), яку слід розуміти як наявність критеріїв, за якими можна оцінити ступінь та якість виконання завдань як кінцевих, так і проміжних;
- Achievable (досяжність), що передбачає можливість співвідношення з реально існуючими речами та подіями (це означає, що завдання і терміни їх виконання мають співвідноситися з наявними в особистості зовнішніми і внутрішніми ресурсами);
- Relevant (релевантність, реалістичність), що передбачає адекватність формулювання мети запитам особистості, її формулювання відповідно реальних можливостей та ступеня актуальності ситуації;
- Time bound (визначеність у часі), що передбачає орієнтацію на чіткі часові рамки, у межах яких може бути досягнуто мету з урахуванням досягнення як остаточного, так і проміжного результатів [1].

Досягнення у межах селф-коучингу поставленої мети обумовлюється успішним завершенням кожного етапу. Опишемо ці етапи детальніше.

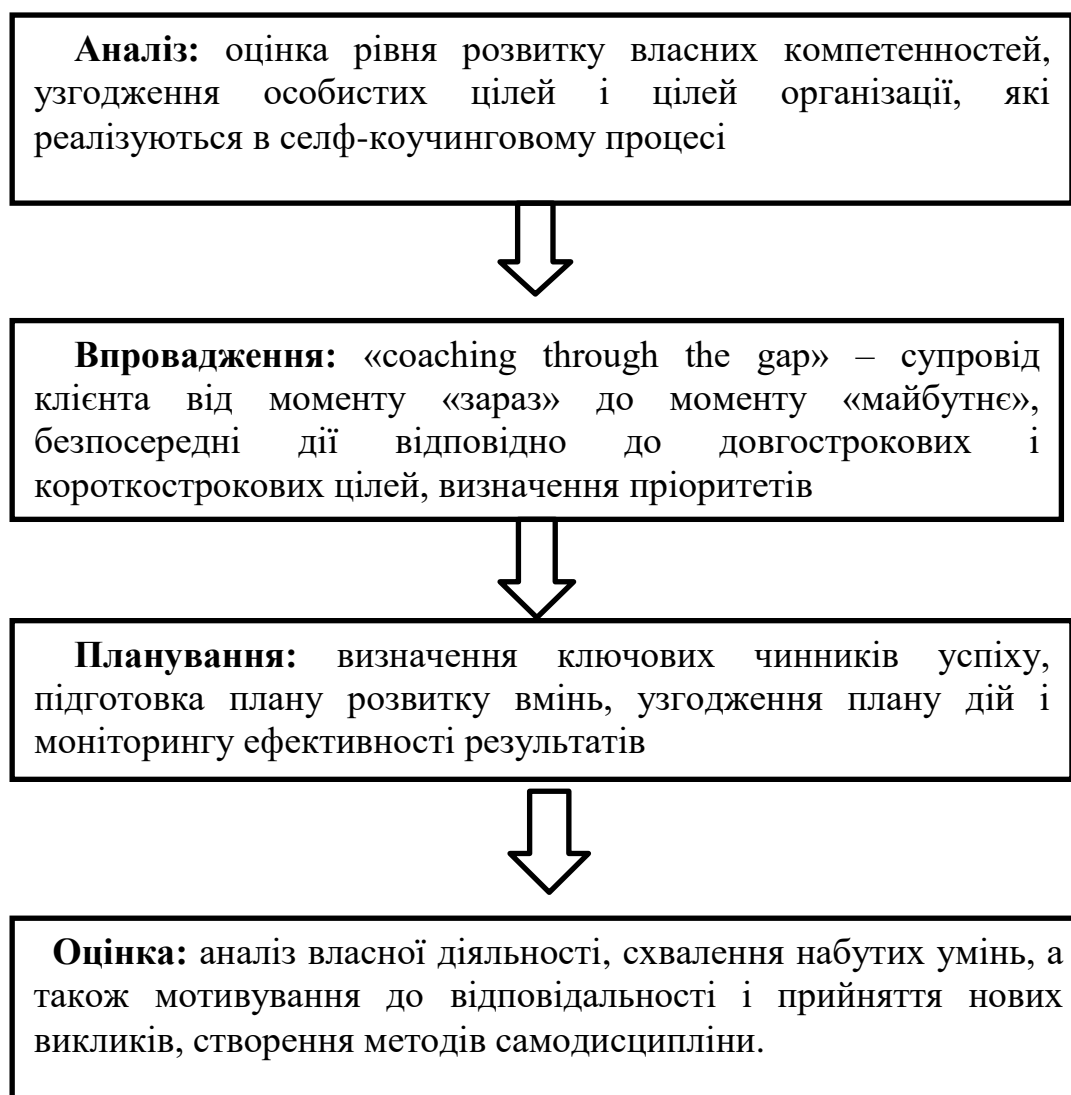

Рис. 2.1. Зміст селф-коучингового процесу

Перший етап – аналіз ситуації. Селф-коучинг може починатися тільки тоді, коли особистість усвідомлює потребу в самовдосконаленні в межах власної професійної діяльності або в зміні підходів до виконання будь-якої іншої діяльності. Без усвідомлення власних потреб, фактично неможливо змінити поведінку людини. У межах селф-коучингу практичний психолог закладу освіти повинен розвивати це усвідомлення, оскільки його прагнення до само наставництва має базуватися на стійкій внутрішній

мотивації [5].

Другий етап – планування системи відповідальності. Досягнення мети буде ефективним виключно за умови, коли особистість приймає на себе відповідальність за результати власної діяльності. Першим кроком у процесі прийняття на себе відповідальності є планування процесу селф-коучингу. Добре сформульований план селф-коучингу має містити відповіді на такі питання:

- *Чого саме необхідно досягти?*
- *Як це буде відбуватися?*
- *Коли це буде відбуватися?*
- *Де це буде відбуватися?*
- *Коли цей процес почнеться і коли має завершитися?*
- *Хто буде залучений до цього процесу?*
- *З ким необхідно погоджувати цей план?*
- *Хто буде допомагати у реалізації цього плану? [7]*

Для більш продуктивної реалізації плану селф-коучингу, він повинен базуватися на одній або двох специфічних цілях розвитку особистості, які необхідно розвинути або сформувати за певний термін часу. Крім того, кожна ціль, яку спроектовано в плані, має бути конкретною, а результат її досягнення піддаватися вимірюванню. Така мета має бути досяжною, доречною на даний момент, і мала б конкретні терміни досягнення [9].

Третій етап – реалізація плану селф-коучингу з використанням різноманітних технік. Протягом реалізації плану особистість має використовувати лише ті техніки, що відповідають ситуації, в якій відбувається селф-коучинг. Обрані технології селф-коучингу мають співпадати з особистими навичками практичного психолога.

Четвертий етап – оцінка результативності. У контексті аналізу змісту цього етапу слід розрізняти моніторинг і оцінку. Моніторинг являє собою регулярну перевірку (відстеження) процесу реалізації плану досягнення

мети, оцінка – це аналіз і висновки за планом одразу ж після його остаточного виконання. Це одноразова діяльність, яку слід здійснювати в кінці кожного з зазначених вище етапів [10].

Таким чином, ключовими елементами у процесі селф-коучингу практичного психолога закладу освіти є усвідомлення необхідності саморозвитку й самовдосконалення та відповідальність за результати цієї діяльності.

Усвідомлення є результатом посилення уваги, концентрації й чіткого розуміння сутності проблеми, вирішення якої лежить в основі усієї роботи, що здійснюється особистістю в межах селф-коучингу. Усвідомлення являє собою здатність обирати й адекватно сприймати всю інформацію, що стосується наряду самоосвіти й самовдосконалення особистості, визначаючи їхню важливість для свого життя.

Відповідальність у межах селф-коучингу набуває значення ключової концепції й мети коучингу, де відповідальність за результати несе сам практичний психолог. Особистість фахівця-професіонала, яка усвідомлює власну відповідальність за результат своєї діяльності, ні на що не сподівається, нікого не звинувачує, вона чітко розуміє, що все те, що відбувається в її житті є підсумком всіх її дій [19].

2.2. Технології селф-коучингу в діяльності практичного психолога закладу загальної середньої освіти

Технологія селф-коучингу – це технологія розкриття власного потенціалу та усунення внутрішніх бар'єрів за допомогою ефективних методів і спеціально розробленої стратегії педагогічних дій; засіб для визначення мети і завдань подальшого професійно-особистісного розвитку і формування мотивації щодо цього розвитку. Селф-коучинг гарантує усвідомлення, самостійність, відповідальність, благополуччя практичного психолога закладу освіти як фахівця [20].

Селф-коучинг спирається на загальновідомі методи освіти дорослих

(спостереження, опитування, бесіда, тестування, моделювання тощо), технології (інтерактивні, практико-зорієнтовані, тренінгові, адаптивні, акмеологічні, компетентнісно-зорієнтовані, ігротехнології та ін.), також має власні стандартизовані та апробовані процедури, моделі і технології самоактуалізації (SMATR, GROW, самокоучинг тощо) [23].

Серед технологій селф-коучингу можна виділити такі:

– самоекспертиза, що являє собою комплексну оцінку власного професійного рівня, пошук шляхів, інноваційних форм, моделей, технологій для професійного й особистісного самовдосконалення;

– самопроектування – технологія, що являє собою технологію, що використовується для визначення стратегії власного життя, професійного саморозвитку за індивідуальною освітньою траєкторією з урахуванням власних здібностей, можливостей, творчого потенціалу;

– самоаналіз, що містить у собі аналіз закономірностей, пошук механізмів, умов і чинників, які сприяють або заважають професійному саморозвитку, аналіз найбільш значущих для себе професійних якостей, властивостей, здібностей, а також ефективних форм, методів, прийомів особистісного саморозвитку, самореалізації і самовдосконалення протягом життя;

– акмеографічний опис – технологія, що використовується для виявлення професійної акмединаміки на всіх етапах селф-коучингу [24].

Найбільш ефективними технологіями селф-коучингу є «SMART/SMARTER», «GROW», «Стратегія (коло) творчості Волта Діснея».

Розглянемо їх детальніше.

Технологія селф-коучингу SMART/SMARTER (від англ. smart – розумний) використовується для визначення цілей і формулювання завдань. Детально цю технологію було розглянуто у попередньому параграфі. Однак акцентуємо увагу на тому, що правильна постановка мети означає, що мета, що її ставить перед собою практичний психолог закладу освіти у межах селф-коучингу, має бути конкретною, досяжною,

значущою й такою, яку може бути досягнуто у визначений проміжок часу.

Технологія селф-коучингу «GROW» (від англ. grow – зростання) – полягає в певній послідовності формулювання ефективних запитань, що визначають напрямок руху фахівця в межах селф-коучингу. Назва моделі «GROW» є аббревіатурою (Grow – мета; Reality – реальність; Options – варіанти дій; Wrap-up (Will) – підсумки (воля)), що обумовлює поетапну структуру селф-коучингу, який містить у собі такі тапи:

1. Етап сеансу (етап формулювання мети діяльності) передбачає вибір конкретної проблеми для визначення кінцевої мети, задля досягнення якої планується селф-коучинг.

2. Етап оцінки реальних обставин здійснення селф-коучингу, що передбачає оцінку ситуації, на основі якої виникає необхідність селф-коучингу.

3. Етап пошуку варіантів дій, що містить у собі вибір варіантів вирішення окресленої проблеми і добір найбільш конструктивних із них.

4. Підсумковий етап, що передбачає розроблення плану дій, визначення тимчасових меж досягнення бажаних результатів і пошук способів подолання ймовірних перешкод [30].

За технології GROW використовується мнемонічне правило:

1. Goal – постановка мети передбачає відповіді на такі питання:

- В якому напрямі я хочу працювати?
- Чого я хочу?
- Яка моя довгострокова мета?
- Чи цього я насправді хочу?
- Якого результату я чекаю?
- Чи зможу я досягти цього результату за відведений час?

2. Reality – аналіз реальності передбачає відповіді на такі питання:

- В якій ситуації я зараз перебуваю?
- В якому стані я перебуваю в даний момент?

- Які ресурси я маю для досягнення мети?
- Чого я боюся?
- Які причини змушують відчувати себе так?
- Хто причетний до цих подій?
- Що зроблено мною на даний момент з цього?
- Які наслідки мали ці дії?
- Що станеться, якщо я досягну бажаного?
- Хто, окрім мене, може вплинути на ситуацію?

3. Options – розробка варіантів дій передбачає відповіді на такі питання:

- Що може допомогти мені у вирішенні питання?
- За допомогою яких методів я буду діяти?
- Що ще я можу зробити?
- Які дії я можу здійснити, щоб виправити ситуацію?
- Які в мене є ще альтернативи цьому вибору?
- Чи були вирішені ці проблеми в минулому успішно?
- Яке рішення запропонувала б авторитетна для мене людина?

4. Will – фокусування уваги на волі для досягнення мети, реалізації запланованої дії передбачає відповіді на такі питання:

- Що я обираю для досягнення мети?
- Чи працюють вибрані варіанти?
- Що мені допоможе досягти професійної мети?
- Чи правильно я керую часом для досягнення мети?
- Якою буде мій перший крок для здійснення обраного варіанту?
- Які складнощі можуть мені перешкодити?
- Якими способами я буду досягати мети?
- В якій підтримці я ще маю потребу?
- Хто може її здійснити?
- Як і коли я можу отримати цю підтримку? [32].

Вагомим у здійсненні селф-коучингу є вибір відповідних методів. Найбільш ефективними методами є такі:

– метод конкретних ситуацій, який ґрунтується на твердженні, що шлях до професійного вдосконалення можна прокласти лише через розгляд, вивчення й обговорення конкретних проблемних ситуацій;

– метод емоційного стимулювання, в основі якого лежить принцип формування пізнавального інтересу практичного психолога закладу освіти шляхом створення позитивних емоцій до запропонованого виду професійно-педагогічної діяльності, підвищення зацікавленості та мотивації до цього процесу;

– метод створення ситуації пізнавальної дискусії, що є способом активізації навчання, адже в дискусії народжується істина, а пошук істини завжди викликає посилену зацікавленість тією чи іншою темою, проблемою [5].

Алгоритм створення і функціонування моделі партнерської взаємодії практичного психолога й батьків учнів містить у собі кілька етапів: визначення цільових установок, вибір стратегії, планування, реалізація, моніторинг та корекція [33]. Сутність роботи практичного психолога у межах цих етапів представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Алгоритм організації роботи практичного психолога закладу загальної середньої освіти з батьками учнів

Етап	Зміст роботи практичного психолога	Форми та методи роботи з батьками
Визначення цільових установок	Вивчення мікроклімату та умов сімейного виховання, виховного потенціалу сім'ї, типу стосунків між батьками і дітьми, структури спіль-	Спостереження, бесіда, анкетування, аналіз творчих досягнень учнів, робо-

Продовження табл. 2.2

	спільного дозвілля членів родини, психолого-педагогічної культури батьків, рівня батьківського контролю, готовності батьків до взаємодії із практичним психологом.	та фокус-груп, інтерв'ю тощо.
Моделювання (вибір стратегії)	Розроблення моделі партнерської взаємодії «практичний психолог батьки учнів», синхронізація виховних впливів, об'єднання зусиль закладу освіти, практичного психолога й родин учнів у формуванні сприятливого освітнього середовища для розв'язання проблем психічного, морального, соціального і духовного здоров'я дітей, створення системи запобігання девіантній поведінці учнів, підвищення виховного потенціалу родини.	Аналіз ситуації, сильних і слабких сторін обраних стратегій, можливостей і потенційних загроз, визначення мети, завдань пріоритетів, бажаних результатів, розлення плану дій.
Діяльність	Упровадження моделі взаємодії, добір ефективних форм і методів роботи із сім'ями учнів, що довели свою життєздатність і є доцільними на сучасному етапі, спільну реалізацію програм і проєктів.	Робота консультативного пункту для батьків, їхня участь у створенні портфоліо творчих досягнень дитини, реалізація проєктів.
Моніторинг та корекція	Оптимізація процесу партнерської взаємодії, дослідження її ефективності, здійснення необхідного	Діагностування та аналіз результатів, визначення проб-

Продовження табл. 2.2

	<p>коригування, виправлення можливих помилок, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – моніторинг системи; – обговорення та погодження змін; – корекція, внесення змін. 	<p>лемних позицій, виявлення неефективних елементів, визначення причин неефективності; обговорення результатів спільної роботи; формулювання пропозицій щодо внесення змін до системи партнерської взаємодії.</p>
--	---	---

Проаналізовану модель взаємодії практичного психолога закладу освіти й батьків учнів, форми і методи реалізації цієї взаємодії засвідчують, що в ній відбилася ідея не лише про доцільність, а й про потребу поєднання зусиль батьків і практичного психолога у створенні сприятливого освітнього середовища для учнів.

Організація взаємодії практичного психолога закладу загальної середньої освіти й батьків учнів обумовлює формування змісту процесу селф-коучингу практичного психолога на кожному з етапів взаємодії. Зокрема початок організації роботи практичного психолога з батьками учнів починається з самодіагностики, що передбачає вивчення власного професійного ресурсу: установок, власних професійних можливостей та компетентності, здатності забезпечити психологічно комфортні умови співробітництва тощо [34].

Етап визначення основних принципів взаємодії із батьками учнів, формулювання стратегічних цілей партнерства вимагає від практичного психолога аналізу актуальної літератури, діяльності кращих закладів освіти

з метою пошуку можливостей для створення соціально-педагогічних умов подолання відчуження батьків від школи [36].

Етап діагностики матеріально-технічних, професійних, кадрових, інформаційних та методичних ресурсів для організації взаємодії з батьками школярів передбачає пошук та відбір практичним психологом релевантного інструментарію для виявлення проблем в організації роботи з батьками учнів, ступеня задоволеності учасників освітнього процесу якістю освітніх послуг, ступенем залученості у шкільне життя, рівнем організації взаєминами з батьками учнів тощо, їхніх потреб, створення банку ідей щодо поліпшення шкільного життя. Етап визначення шляхів досягнення ефективного партнерства практичного психолога закладу освіти та батьків учнів вимагає від психолога поглиблення його інформованості щодо особливостей організації такої взаємодії, можливостей власного впливу як фахівця на підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків школярів [41].

Організація процесу навчання батьків школярів як суб'єктів освітнього партнерства вимагає від практичного психолога постійної самоосвіти та професійного вдосконалення з метою розроблення тем педагогічної просвіти батьків, програм відповідного навчання. Етап розроблення критеріїв ефективної роботи, результатів педагогічної взаємодії вносить відповідні корективи до селф-коучингу практичного психолога, змушуючи його ставити перед собою питання, що є наріжними для організації ефективних взаємин з батьками та шукати відповіді на ці питання, а саме:

- що залежить від практичного психолога у процесі забезпечення умов для створення внутрішньошкільних структур, до складу яких входять батьки учнів;

- яка роль практичного психолога у розробленні локальних актів, що регламентують його взаємодію з батьками школярів у шкільному освітньому просторі;

яким чином можна підвищити рівень психолого-педагогічної компетентності батьків і хто може вплинути на цей процес, окрім практичного психолога [44].

Для того щоб організувати роботу з батьками учнів, практичному психологу закладу загальної середньої освіти необхідно:

1. Здійснити самодіагностику й з'ясувати ступінь готовності до побудови ефективної взаємодії з батьками учнів; усвідомити, що його підготовка до конструктивної взаємодії з батьками школярів відбувається повільно й поступово, тому йому знадобиться певний час для розвитку відповідної компетентності. Отже, практичному психологу слід здійснити значущу кропітку підготовчу роботу щодо самоосвіти й розвитку професійних компетентностей, намагаючись найбільш ефективно побудувати партнерські стосунки з батьками школярів, ураховуючи можливості та бажання кожного бути учасником цього процесу.

2. Вивчення інтересів та уподобань учасників освітнього процесу та розроблення на цій основі стратегічного планування розвивального середовища потребує від практичного психолога обізнаності в технологіях та техніках психологічної взаємодії, ліквідації наявних прогалин та розвитку не обідни для цього професійних умінь та навичок.

3. Значущим складником змісту селф-коучингу практичного психолога закладу освіти є опанування ним навичок ділового спілкування, що базується на повазі, урахуванні думок та позицій співрозмовника.

4. Для організації та здійснення повноцінної, ефективної взаємодії з батьками школярів практичному психологу закладу загальної середньої освіти необхідно підтримувати власний ресурсний стан, знаходити резерви для особистісно-професійного

зростання [48].

Отже, діяльність практичного психолога закладу загальної середньої освіти є успішною лише в тому випадку, якщо він оволодів здатністю керувати власним життям та власною діяльністю, здатний до постійної самоосвіти й постійного самовдосконалення. Важливо встановити партнерські відносини із сім'єю кожного учня, створити атмосферу взаємної підтримки та спільності інтересів.

Висновки до розділу 2

Селф-коуч практичного психолога закладу освіти можна розглядати як процес із сукупністю послідовних етапів за критеріями; специфічності, вимірюваності, досяжності, релевантності, реалістичності, визначеності в часі. Сам процес селф-коучингу містить у собі такі етапи: аналіз ситуації; планування системи відповідальності; реалізація плану селф-коучингу з використанням різноманітних технік; оцінка результативності.

Ключовими елементами у процесі селф-коучингу практичного психолога закладу освіти є усвідомлення необхідності саморозвитку й самовдосконалення та відповідальність за результати цієї діяльності. Усвідомлення є результатом посилення уваги, концентрації й чіткого розуміння сутності проблеми, вирішення якої лежить в основі усієї роботи, що здійснюється особистістю в межах селф-коучингу. Відповідальність у межах селф-коучингу набуває значення ключової концепції й мети коучингу, де відповідальність за результати несе сам практичний психолог.

Селф-коучинг спирається на загальновідомі методи освіти дорослих (спостереження, опитування, бесіда, тестування, моделювання тощо), технології (інтерактивні, практико-зорієнтовані, тренінгові, адаптивні, акмеологічні, компетентнісно-зорієнтовані, ігротехнології та ін.), також має власні стандартизовані та апробовані процедури, моделі і технології самоактуалізації (SMATR, GROW, самокоучинг тощо).

Тезнологіями селф-коучингу є: самоекспертиза, самопроєктування самоаналіз, акмеографічний опис. Вагомим у здійсненні селф-коучингу є вибір відповідних методів. Найбільш ефективними методами є: метод конкретних ситуацій, метод емоційного стимулювання, метод створення ситуації пізнавальної дискусії

Організація взаємодії практичного психолога закладу загальної середньої освіти й батьків учнів обумовлює формування змісту процесу селф-коучингу практичного психолога на кожному з етапів взаємодії. Для того щоб організувати роботу з батьками учнів, практичному психологу закладу загальної середньої освіти необхідно:

1. Здійснити самодіагностику й з'ясувати ступінь готовності до побудови ефективної взаємодії з батьками учнів.
2. Вивчити власні інтереси та уподобання.
3. Опанування навички ділового спілкування, що базується на повазі, урахуванні думок та позицій співрозмовника.
4. Підтримувати власний ресурсний стан, знаходити резерви для особистісно-професійного зростання.

Отже, діяльність практичного психолога закладу загальної середньої освіти є успішною лише в тому випадку, якщо він оволодів здатністю керувати власним життям та власною діяльністю, здатний до постійної самоосвіти й постійного самовдосконалення.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Результати дослідження проблеми селф-коучингу практичного психолога закладу освіти в організації та плануванні роботи з батьками учнів дозволили зробити такі висновки.

1. Відповідно першого завдання дослідження на основі психолого-педагогічних джерел, робіт вітчизняних та зарубіжних науковців здійснено аналіз базових понять дослідження «коучинг», «селф коучинг», «самокоучинг».

Зазначено, що коучинг являє собою систему принципів та прийомів, які сприяють розвитку особистісного й професійного потенціалу особистості та забезпечують максимальне розкриття й ефективну реалізацію цього потенціалу. Коучинг розглядається як інструмент управління, що базується на партнерстві, розкритті потенціалу особистості, результаті. Основними ідеями коучингу є розвиток фахівця розкриття його потенціалу, надання допомоги у розвитку комплексу важливи для його життя й професійної діяльності компетентностей.

Розкрито відмінність коучингу від тренінгу, консультування, психотерапії, наставництва, менторства.

Селф-коучинг являє собою самонаставництво, особистісне тренування, програму професійного й особистісного розвитку, що її розробляє й реалізує сам фахівець. Завданнями селф-коучингу є: підвищення потенційних можливостей фахівця; переведення природного потенціалу працівників закладу освіти в активний стан, забезпечення їх переходу до активних творчих інноваційних дій; усунення психологічних бар'єрів для професійного й особистісного зростання. Результатом селф-коучингу має стати набуття практичним психологом нових професійно значущих знань, сформованість стійкої внутрішньої мотивації до подальшого вдосконалення педагогічної майстерності.

Розкрито роль та значення селф-коучингу як технології професійного

зростання практичного психолога, визначено принципи його реалізації: неперервності, системності, гуманізації, багатоваріативності, модульності, гнучкості й мобільності, випереджувального характеру професійного розвитку, індивідуалізації та диференціації, організаційної динамічності, технологічності, самоосвіти та самовдосконалення практичного психолога.

2. Відповідно другого завдання дослідження розкрито зміст та технології селф-коучингу як інструменту професійного саморозвитку практичного психолога в організації та плануванні роботи з батьками школярів. Зазначено, що його змістом є саморозвиток практичного психолога для забезпечення партнерських взаємин з батьками учнів.

Зазначено, що сучасний заклад загальної середньої освіти вимагає оновлення змісту взаємин між практичним психологом та батьками учнів, визначальною рисою яких є взаєморозуміння, взаємоповага, продуктивна співпраця.

Розкрито критерії, що визначають ефективність відносин партнерства практичного психолога закладу загальної середньої освіти та батьків учня: сформована професійно-особистісна готовність практичного психолога до гуманізації взаємин з батьками школярів; відкритість стосунків, позитивна залежність практичного психолога та батьків учнів як суб'єктів міжособистісної взаємодії, право на автентичність кожного учасника психолого-педагогічної взаємодії; усвідомлення індивідуальної відповідальності за результати взаємодії, можливість задовольняти основні міжособистісні потреби в перебігу спільної діяльності; наявність у практичного психолога високого рівня розвитку соціальних умінь і навичок спілкування; рефлексивний аналіз власної поведінки.

3. Відповідно третього завдання дослідження було розкрито етапи реалізації процесу селф-коучингу практичного педагога в організації роботи з батьками учнів. Визначено й розкрито такі етапи: аналіз ситуації, планування системи відповідальності, реалізація плану селф-коучингу з

використанням різноманітних технік, оцінка результативності.

Зазначено, що ключовими елементами у процесі селф-коучингу практичного психолога закладу освіти є усвідомлення необхідності саморозвитку й самовдосконалення та відповідальність за результати цієї діяльності. Усвідомлення є результатом посилення уваги, концентрації й чіткого розуміння сутності проблеми, вирішення якої лежить в основі усієї роботи, що здійснюється особистістю в межах селф-коучингу. Відповідальність у межах селф-коучингу набуває значення ключової концепції й мети коучингу, де відповідальність за результати несе сам практичний психолог.

Визначено технології селф-коучингу в діяльності практичного психолога закладу загальної середньої освіти: самоекспертиза, самопроєктування; самоаналіз, акмеографічний опис. Проаналізовано модель взаємодії практичного психолога закладу освіти й батьків учнів, форми і методи реалізації цієї взаємодії, які засвідчують, що в ній відбилася ідея не лише про доцільність, а й про потребу поєднання зусиль батьків і практичного психолога у створенні сприятливого освітнього середовища для учнів.

Організація взаємодії практичного психолога закладу загальної середньої освіти й батьків учнів обумовлює формування змісту процесу селф-коучингу практичного психолога на кожному з етапів взаємодії. Для того, щоб організувати роботу з батьками учнів, практичному психологу закладу загальної середньої освіти необхідно: здійснити самодіагностику й з'ясувати ступінь готовності до побудови ефективної взаємодії з батьками учнів; усвідомити, що його підготовка до конструктивної взаємодії з батьками школярів відбувається повільно й поступово, тому йому знадобиться певний час для розвитку відповідної компетентності; підвищити обізнаність у технологіях та техніках психологічної взаємодії, ліквідації наявних прогалин та розвитку не обідни для цього професійних умінь та

навичок; розвинути навички ділового спілкування, що базується на повазі, урахуванні думок та позицій співрозмовника; підтримувати власний ресурсний стан, знаходити резерви для особистісно-професійного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИ ДЖЕРЕЛ

1. Аткинсон М. Покрокова система: Наука і мистецтво коучингу Мерилін Аткинсон, Рає Т. Чоїс; пер. с англ. К.: Companion Group, 2010. 256 с.
2. Багатовимірність особистості: психологічний ракурс: колективна монографія / Гапон Н.П., Грабовська С.Л., Гупаловська В.А. та ін.; за заг. ред.: С.Л. Грабовської, Р.І. Карковської. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 374 с.
3. Богосвятська А.-М. І., Кудрик Л. Г. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4. С.14–19.
4. Богосвятська А.-М. І., Кудрик Л. Г. Сучасний педагог - тренер з розвитку і гармонізації особистості. Посібник для вчителя-практика. Львів: КЗ ЛОР «ЛОППО», 2017.
5. Борова Т. А. Концепція освітнього коучингу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 12. С. 12–14.
6. Гуменюк В. В. Управління науково-методичною роботою педагогічних кадрів на адаптивних засадах. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць (Частина друга)*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. С. 235-242.
7. Дауні М. Ефективний коучинг: Уроки коуча коучей (Effective Coaching: Lessons from the Coaches' Coach); пер. с англ. Е. Гладкова. М.: «Добра книга», 2013. 288 с.
8. Деякі питання організації та проведення супервізії : наказ МОН від 18.10.2019 року № 1313. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannyaorganizaciyi-ta-provedennya-superviziyi>.
9. Єфімова О. М., Жицька С. А. Коучинг як складова особистісно-орієнтованого навчання у професійній підготовці студентів вищих навчальних закладів. *Журнал «Науковий огляд»*. № 4 (36). 2017. С. 1– 10.
10. Зеленко Н. В., Ковальова Ю. Ю. Коучинг як ефективна інноваційна

технологія керування індивідуально-особистісним розвитком. *Технологіко-економічна освіта*. 2018. № 9. С. 23–27.

11. Іванова Т. Я - концепція як складова професійної свідомості психологів *Соціальна психологія*. 2004. № 1 (3). С. 134 – 139.
12. Ілащук О. В., Шурубуря С. Т. Методичні рекомендації з формування позитивного психологічного мікроклімату педагогічних та учнівських колективів. URL: <http://oblosvita.com/navigaciya/skrynka/psychologiya/4439formuvannya-pozitivnogo-psixologichnogo-mikroklimatupedagogichnogo-kolektivu.html>
13. Іщук Л. М. Підходи щодо реалізації ідей педагогіки партнерства на рівні «Школа-батьки» URL : <https://conf.zippo.net.ua/?p=27>
14. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти. К.: Ніка-центр, 2010. 332 с.
15. Кіреєва У. В. Теоретичні підходи до психологічного вивчення Я-концепції. *Психологія і суспільство*. 2010. № 4. С. 111-119.
16. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. МАУП, 2010. 286 с.
17. Концептуальні засади реформування середньої школи. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>.
18. Котик Т. М. Емоційний інтелект учителів початкової школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2020. № 23. С. 14–19.
19. Кострова Ю. Б., Шибаршина О. Ю. Коучинг як інноваційна освітня технологія. Освітні ресурси і технології. 2019. № 2 (27). С. 27–32.
20. Коучинг у діяльності практичного психолога системи освіти: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / О.О. Нежинська, В.М. Тименко; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». К., 2015. 44 с.
21. Коучинг: технологія розкриття внутрішнього потенціалу дослідника : навчально-методичний посібник для здобувачів освітньо-наукового

- ступеня «доктор філософії» / [упоряд. О.В.Захарова] М-во освіти і науки України; Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2020. 65 с.
22. Кравчинська Т. С. *Педагогіка партнерства: основні ідеї, принципи та сутність*. Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи: Зб. статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 6 квітня 2017 р. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. С. 85–88. URL : http://confhano.at.ua/load/zbirniki/elektronnij_zbirnik_materialiv/4-1-0-680
23. Кульоміна Е.В. Коучинг – ефективна технологія психолого-педагогічного супроводу. Психологія навчальної та професійної діяльності. Н: «Акадевидав», 2018. С. 34–38
24. Кульчицька А.В. Цілепокладання як основа коучингу: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Психологічні перспективи*. 2018. Вип. 31. С. 171-182.
25. Кудрик Л.Г., Бешлей А., Мельник У. Самокоучинг: Як запобігти професійному вигоранню. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ», 2019. 216 с
26. Кудрик Л. Г., Богосвятська А.-М. І. Думка - інструмент творення реальності та чинник розвитку особистості. *Посібник*. Львів, 2018. 60 с.
27. Литвин А.В. *Методологічні засади поняття «педагогічні умови»: на допомогу здобувачам наукового ступеня*. Львів: СПОЛОМ, 2014. 76 с.
28. Мармаза О. І. *Інноваційний менеджмент*. Харків : ТОВ «Планета-принт», 2016. 197 с.
29. Матвієнко О. В. *Формування педагогічної культури батьків у процесі педагогічної взаємодії сім'ї та школи. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2015. Вип. 19(2). С. 6–15.
30. Нежинська О.О. Тименко В. М. *Основи коучингу: навчальний посібник*. Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.
31. Нежинська О.О., Тименко В.М. *Коучинг у діяльності практичного психолога системи освіти: спецкурс для слухачів очно-дистанційної*

- форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». К., 2015. 44с.
32. Нежинська О.О., Тименко В.М. Коучинг як інструмент соціально-психологічної допомоги клієнту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. Вип. 23: збірн. наук. праць. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 182-187.
33. Нежинська О.О., Тименко В.М. Коучинг як технологія розвитку лідерства у сфері освіти. *Теоретичний та науково-методичний часопис «Вища освіта України»*; 2017, №2 (додаток 1) ; Тематичний випуск «Університет і лідерство». К. : Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. С. 65–68.
34. Нежинська О.О., Тименко В.М. Коучинг як технологія формування професійної компетентності освітянина. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів»* (м. Мукачево, 17-18 травня 2017 р.) / Ред. кол. : Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево : Вид-во МДУ, 2017. С. 194-196.
35. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. / Т. М. Бабко, О. В. Банах, А. В. Вознюк, Г.А. Коломоєць, Л. Г. Кудрик, О. М. Мельник. К. : Видавничий дім «Освіта», 2020. 208 с.
36. Петренко О. Педагогічний коучинг у діяльності вчителя в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа». *Нова педагогічна думка*. 2018. № 1 (93). С. 62–66
37. Петрушенко В. Тлумачний словник основних філософських термінів. Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2019. 264 с.
38. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. Київ : Каравела, 2012. 328 с.
39. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Законодавство*

- України : офіц. веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
40. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. *Законодавство України* : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/463-20#Text>
41. Рогова Т. В. Персоналізований підхід в управлінні педагогічним колективом школи. Харків: Нове слово, 2006. 300 с.
42. Рубінс М. В. Коучинг для вчителя: практичне управління з вирішення лідера в собі. Рівне : Волин. береги, 2020. 142 с.
43. Савченко С. В. Педагогіка партнерства у проекті Концепції «Нової української школи». URL: <https://www.slideshare.net/ippokubg/ss-67119769>
44. Сидоренко В.В. Селф-коучинг (самонаставництво) як технологія професійного розвитку педагога Нової української школи : спецкурс / Вікторія Вікторівна Сидоренко. К.: Агроосвіта, 2020. 94 с.
45. Сидоренко В.В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науковометодичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк. 2014. № 3 (14). С. 13-19.
46. Старовойтенко Н. В. Психологія управління: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни [Електронний ресурс] / авт.-упор. : Н. В. Старовойтенко, В. І. Осипенко, І. А. Чемерис та ін. Черкаси: ЧДТУ, 2020. 300 с.
47. Степикіна Т. В. Метод коучингу в системі шкільної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 22 (257). Ч. IV. С. 84–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22%284%29__14.
48. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : Порадник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
49. Товкало М. *Залучення батьків і всієї громади до діяльності школи*.

Освітня політика: З вершин і низин. Львів: ЛОІППО, 2010.

50. Ястребова В. Я. *Альтернативні моделі взаємодії закладів освіти із родинами учнів. Партнерська взаємодія школи та сім'ї як фактор оновлення сучасної освіти : наук.-метод. збірник. Запоріжжя : СТАТУС, 2018. С. 5–13.*
51. Ястребова В.Я. *Теоретичні та практичні аспекти впровадження соціального партнерства в освітньому просторі навчального закладу. Інноваційний інструментарій партнерського соціуму в розвитку шкільної освіти: науково-методичний збірник. Запоріжжя: СТАТУС, 2017. С. 5–12.*

ДОДАТКИ

Додаток А

Комплексна характеристика видів коучингу

Класифікаційна ознака	Вид коучингу	Характеристика виду коучингу
1	2	3
За кількістю учасників	Індивідуальний	Вид коучингу, який передбачає підвищення особистої ефективності працівника у різних життєвих сферах. Може застосовуватись для розвитку професійно-ділових, моральних, соціально-психологічних та адміністративно-організаційних якостей
	Груповий	Призначенням цього виду коучингу є підвищення ефективності роботи групи. Цей вид коучингу спрямований на підвищення рівня взаємодії у групі, зниження рівня конфліктності, інтегрованості цілей учасників групи, подолання опору змінам у групі
	Корпоративний	Вид впливу на розвиток підприємства загалом. Може бути застосований для малих та середніх підприємств, оскільки саме такі види підприємств можна стимулювати до розвитку в цілому. Щодо великих підприємств, то доцільно здійснювати коучинг конкретних підрозділів, відділів чи структурних одиниць у формі групового коучингу

За спрямованістю на розвиток	Інтенсивний	Представляє собою розвиток нових навичок та компетенцій працівника. Орієнтований на якісний розвиток
	Екстенсивний	Спрямований на розвиток існуючих характеристик, компетенцій, навичок та якостей працівника. Орієнтований на критеріальний розвиток
За спрямованістю на систему управління	Коучинг керуючої системи	Коучинг, який реалізується для керівників різних рівнів управління
	Коучинг керованої системи	Вид коучингу спрямований на розвиток потенціалу керованої системи на підприємстві. Ініціаторами такого виду коучингу можуть бути лінійні менеджери та власники підприємств
За періодичністю проведення	Разовий	Призначенням цього виду коучингу є встановлення необхідності та доцільності застосування саме коучингу, а не інших інструментів чи засобів розвитку працівника, групи чи загалом підприємств
	Періодичний	Це систематична реалізація програм розвитку працівника. Тобто у випадку розвитку певного критерію працівника виникає необхідність розвивати інші характеристики. Оскільки працівники ніколи не повинні зупинятися на досягнутому, а ставити перед собою нові цілі та досягати їх, то саме періодичний коучинг є тим самим засобом, який спонукатиме їх до такої діяльності

Продовження табл. додатку А

	Довготривалий	Вид коучингу, який застосовується у випадку реалізації довгострокових планів та проєктів розвитку підприємства. На відміну від періодичного виду коучингу його необхідність вказується на початку проєкту і триває до його закінчення. Періодичний же коучинг може здійснюватися, а може і ні. Працівник самостійно приймає рішення про доцільність коучингу
За характером та метою розвитку	Професійно-діловий	Передбачає розвиток професійних компетенцій та навичок. Сприяє розвитку ділових якостей
	Адміністративно-організаційний	Призначенням є розвиток організаційних та адміністративних навичок
	Особистісний	Синонімом є Life-коучинг, тобто це вид коучингу, спрямований на формування та реалізацію особистих життєвих цілей людини
	Соціально-психологічний	Спрямований на розвиток культури, вміння керувати своєю поведінкою, психічним станом та іншими характеристиками, які створюють імідж працівника
За сферою використання	Маркетинговий	Типологія видів коучингу згідно з класифікаційною ознакою – за сферою використання, передбачає відповідно використання коучингу в різноманітних сферах діяльності підприємства. Тобто коучинг може бути спрямований на маркетингову, фінансову, управлінську, кадрову, освітню чи виробничу діяльність. Конкретний вид коучингу обирається керівництвом залежно від того, які напрями діяльності мають певні недоліки та потребують розвитку
	Фінансовий	
	Управлінський	
	Бізнес-коучинг (підприємницький)	
	Кадровий	
	Освітній	
	Виробничий	

Продовження табл. додатку А

За способом проведення	Усний	Вид коучингу, який полягає у проведенні вербальної комунікації між коучем та слухачем коучингу
	Ілюстративний	Вид коучингу, який передбачає застосування різноманітних графічних моделей, органіграм, топограм, хронограм та діаграм у процесі реалізації коучингу. Основною метою даного виду коучингу є створення наочності, універсальності, змістовності та зручності подання матеріалів коучингового процесу
	Дистанційний коучинг	Досить поширений особливо в зарубіжній практиці. Серед способів, які при цьому використовуються, – Інтернет та мобільний зв'язок. Тобто користувач коучингу може узгоджувати деякі аспекти досягнення цілей, не здійснюючи безпосереднього контакту із коучем
	Очний	Найбільш поширений вид коучингу, який передбачає безпосередньо взаємодію коуча та користувача коучингу у процесі реалізації коучингу
	Комбінований	Вид коучингу, що дозволяє застосовувати вище перелічені засоби проведення коучингу